

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

САЙФУДІНОВА ОЛЕНА ВАЛЕРІЇВНА

УДК 101+316+ 316.3+ 316.4

**ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ГНУЧКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ**

09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

Автореферат
кваліфікаційної наукової праці на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Одеса – 2019

Кваліфікаційною науковою працею є рукопис.

Робота виконана на кафедрі філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник доктор філософських наук, професор,
Добролюбська Юлія Андріївна,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
завідувач кафедри всесвітньої історії та методології науки

Офіційні опоненти:

доктор філософських наук, професор,
Бойко Анжела Іванівна,
Черкаський державний технологічний університет,
завідувач кафедри філософських та політичних наук

доктор філософських наук
Іванова Наталя Володимирівна,
Луцький педагогічний коледж,
завідувач відділення дошкільного виховання

Захист відбудеться «13» грудня 2019 р. о 10-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.02 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, ауд. 74.

З кваліфікаційною науковою працею можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «12» листопада 2019 року.

Автореферат розміщено на сайті <http://www.pdpu.edu.ua>.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. В. Балашенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасність показує нам на протязі останніх десятиліть дивно стрімке і різноманітне зростання науково-технічного прогресу, відбите в численних змінах соціального та економічного середовища, які відображені у культурному та політичному оточенні кожного індивіда. Важливим акцентом стає всесвітня глобалізація і зростання доступності інформації, що демонструють зростаючі трансформаційні зміни положення сучасної молоді в Україні, яка відчуває всепоглинаючі світові тенденції, особливо в сфері професійної та трудової діяльності. Вивчення існуючого стану молодих людей у процесі професійного вибору, професійної мобільності, спілкування з навколишнім соціальним та професійним середовищем формує об'єктивну і неупереджену оцінку причин та положень, що визначають сучасне суспільство, характерне тим набором відмінних характеристик, які привели нас до нових версій розгляду його динамічного та еволюційного стану.

Для осмислення становища молодих людей у процесі професійної мобільності, необхідно системно і об'єктивно дослідити як поточний стан молоді, так й ті чинники, що призвели до сьогоденних змін. Розгляд численних результатів практичних досліджень, теоретичних розробок, авторських описів дозволяє синтезувати і критично осмислити всі досліджені аспекти професійної мобільності молоді, виділивши окремі теми – визначення поняття «молодь» в сьогоденні, ціннісні орієнтації молодих людей, професійне самовизначення, професійний вибір, працю, зайнятість, професійну мобільність, спеціалізацію. Таким чином, **науковою задачею** є теоретичне осмислення явища професійної мобільності молоді та створення практичних рекомендацій, які допоможуть пом'якшити та зробити більш соціально-релевантним процес адаптації професійної мобільності молоді.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційну наукову працю виконано в рамках планової наукової теми кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» – «Інновації у сучасному соціально-філософському пізнанні» (державна реєстрація № 0111U010462).

Тему дослідження затверджено вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 8 від 23 березня 2018 р.).

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у соціально-філософському аналізі професійної мобільності в умовах формування гнучкого суспільства в Україні.

Для досягнення мети виділений ряд дослідницьких завдань, а, саме:

- розглянути молодь як предмет дослідження соціальної філософії;
- охарактеризувати форми соціалізації молоді та її ціннісні орієнтації;
- окреслити самоідентифікацію та соціальну активність сучасної молоді в контексті визначення її професійної мобільності;
- з'ясувати методологію дослідження професійної мобільності молоді;

- проаналізувати особливості формування професійного вибору в умовах формування гнучкого суспільства;
- виокремити соціально-філософські аспекти професійного самовизначення молодих людей;
- виділити структуру професійної мобільності сучасної молоді в Україні;
- визначити характерні риси формування гнучкого суспільства як результат розвитку професійної мобільності молоді;
- з'ясувати сутність та специфіку розвитку професійної мобільності молоді.

Об'єкт дослідження – професійна мобільність молоді в сучасному українському суспільстві.

Предмет дослідження – трансформація професійної мобільності молоді в умовах формування гнучкого суспільства в Україні.

Методи дослідження. Вибір методів зумовлений змістом дослідження і послідовністю розв'язуваних завдань. Під час роботи авторкою були застосовані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Для створення об'єктивної оцінки професійного положення молоді у суспільстві була використана ціла низка підходів, які застосовувались впродовж усього дослідження.

Діалектичний підхід дозволив розглянути феномени, пов'язані з професійною діяльністю молодих людей, як в Україні, так і в світі з моменту виникнення поняття «мобільність» до сьогодення.

Критичний підхід надав можливість об'єктивно розкрити зміст категорій: молодь, професійне самовизначення, ціннісні орієнтації, професійна мобільність соціальна структур.

Актуальність соціокультурного підходу була затребувана необхідністю розглядати проблематику професійної мобільності та формування гнучкого суспільства в Україні, зокрема, у соціально-філософському аспекті, який відображає універсальність і об'єктивність розгляду.

Синергетичний підхід дозволив використовувати найрізноманітніші прояви розгляду проблематики, особливо, у соціально-культурному, соціологічному, психологічному, економічному аспектах.

Також у дисертаційному дослідженні задля розв'язання вищезазначених завдань були використані такі методи – об'єктивності, всебічності та системності. А також метод аналітичного абстрагування, метод аналогії, метод сходження від абстрактного до конкретного, були використані методи аналізу та синтезу на етапі формулювання висновків і під час комплексного дослідження професійної мобільності у соціально-філософському ракурсі. Метод узагальнення та метод індукції були застосовані для встановлення спільних властивостей явищ професійної мобільності та професійного вибору, так і понять гнучкого суспільства та глобалізації, а також для визначення загальних сучасних тенденцій розвитку усього суспільства.

Концепції та ідеї викладені у роботах українських і зарубіжних дослідників також можна вважати методологічним підґрунтям даного дослідження. Для нашого дослідження важливими стали праці науковців, які досліджували різні аспекти цієї наукової проблеми, як іноземні, так і наші співвітчизники – Б. Барбер, Р. Бенедікт, П. Блау, П. Бурдье, М. Вебер, Д. Голдторп, К. Девіс, У. Дункан,

Е. Дюркгейм, Л. Іонін, Е. Еріксон, Р. Громова, Т. Заславська, Л. Кансузян, Н. Коваліско, С. Ліпсет, О. Посухова, Р. Радаєв, Р. Ривкіна, В. Хесле, П. Штомпка. Також у вітчизняній та зарубіжній літературі знайшли широке відображення проблеми соціальної мобільності, розуміється як стратифікаційне переміщення (Д. Бартоломью, Р. Бенедікт, П. Блау, М. Зборовський, М. Комарів, С. Ліпсет, Т. Лукіна, Р. Орлов, Р. Осипов, М. Руткевич, Ф. Філіппов, С. Фролов).

Історичний погляд на соціальну мобільність розкривають роботи Р. Громової, О. Аврамової. Окремі концепції можна віднести до теорії суб'єктивної рухливості в соціальних змінах (О. Шпенглер, А. Тойнбі, Б. Рассел, М. Шелер, А. Бергсон).

Серед сучасних дослідників, які розглядають питання професійної самоідентифікації особистості, використовуючи міждисциплінарні підходи, соціально-філософський аналіз, теорії соціальної психології, методи історичної соціології та економічного аналізу, М. Бураже та Р. Торстендаля, а також новітні роботи З. Баумана, Д. Уррі, У. Бека присвячені формуванню нового типу суспільства та тенденціям його розвитку.

Крім того, методологічно цінними для даного дослідження є роботи вчених, які займалися аналізом різних аспектів соціокультурних трансформацій в сучасному українському суспільстві, зокрема, Є. Борінштейна, Ю. Добролюбської, А. Бойко, Т. Іванової, Е. Гансової, Н. Гедікової, О. Долженкова, М. Пальчинської, В. Плавича, В. Попкова, О. Петінової, І. Скловського, О. Халапсіса, М. Цибри.

Наукова новація полягає в тому, що вперше розглядається професійна мобільність молоді в умовах формування гнучкого суспільства.

Вперше:

- описана та структурована методологія соціально-філософського дослідження професійної мобільності молоді, де відображені якісні характеристики кожного етапу: від розгляду явища в рамках аналізу соціальної структури, через формування поняття «мобільність», поступове поглиблення і розширення за рахунок професійності до перетворення професійної мобільності на найважливіший фактор змін суспільства та його соціальної структури;

- розглянуто самоідентифікацію та соціальну активність молоді в контексті визначення професійної мобільності, через які індивід висловлює оціночну характеристику відповідності власних об'єктивних якостей з суб'єктивною навколишньою дійсністю;

- позначені причини формування гнучкого суспільства в Україні, в тому числі інтенсивність розвитку нематеріального (в першу чергу) та матеріального інноваційного виробництва та залежна від цього професійна мобільність, яка вимагає та дозволяє індивідам перебувати у процесі активної професійної соціалізації протягом усього свідомого життя, яке буде змінюватися слідом за науковим прогресом та модернізацією соціальної структури;

- сформульовані особливості формування професійного вибору в умовах формування гнучкого суспільства, де сучасність визначає індивідуальні та унікальні способи поведінки, яким притаманні прагматизм, прагнення до незалежності, нехтування традиціями соціалізації.

Дістало подальшого розвитку:

- розгляд молоді у соціокультурній площині та її професійної соціалізації, яка у сучасності виступає одним з агентів адаптації молоді до суспільства, що знаходиться в стані постійного розвитку.

- розкриття поняття молоді, під якою, ми розуміємо особливу соціокультурну та соціодемографічну групу, що характеризується віковими рамками та специфічними соціокультурними характеристиками та цінностями, які безпосередньо залежать від процесів соціалізації та соціальної адаптації, що відбувається з молоддю у суспільстві;

- теоретичне осмислення положень науковців відносно сучасного суспільства, якому характерні хаос, глобалізація, зростаючі ризики, невизначеність соціального стану, що стає підставою для формування гнучкого суспільства в Україні;

- формування соціально-філософських аспектів професійного самовизначення молодих людей в умовах сучасного суспільства, схильне численним одночасним різноспрямованим векторам розвитку;

- розгляд компонентів структури професійної мобільності сучасної молоді в Україні, що формують розвиток професійної компетентності та забезпечують взаємодію в напрямку формування професійної позиції індивіда.

Уточнено:

- поняття соціалізації як двостороннього процесу передачі суспільством та освоєння індивідом протягом всього життя соціальних норм, культурних цінностей і зразків поведінки, що дозволяє індивіду успішно функціонувати у даному суспільстві;

- поняття адаптації та інтеріоризації індивідів, що є динамічним, активним, цілісним та функціональним конструюванням власної соціальної реальності, які формують індивіди для себе та свого оточення через соціальний простір, де кінцевою метою є розвиток, а не пасивне підстроювання під навколишнє середовище, а його перетворення;

- сучасні ціннісні орієнтації молоді, що сформовані гнучким суспільством, а також взаємозв'язки між ціннісними орієнтаціями та професійною мобільністю, які змінюються під тиском все того ж суспільства, роблячи молодь більш залежною від якості та швидкості її власних навичок адаптації до змін самого суспільства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у відображенні нових феноменів поведінки, яка масово формуються у суспільстві молодих людей сьогодні, поряд з науково-технічним прогресом, глобалізацією та є однією з причин формування іншого варіанту суспільства постмодернізму, де існують гнучкі, хаотичні, короткострокові зв'язки між індивідами. Це сприятиме визначенню тенденцій професійної активності молодих людей, які сьогодні готові отримувати не тільки професійну освіту, а й освоювати інші трудові ролі, заповнювати нові професійні ніші, формувати новій, відмінній від існуючого, ринок праці та професійних знань. Положення кваліфікаційної роботи надають можливість сформувати орієнтири та напрямки для отримання необхідного професійного досвіду молодими людьми, які готові змінюватися в рамках

еволюції суспільства. Ідеї, зміст та висновки дослідження можуть бути використані у практиці професійної освіти, особливо у при формуванні допоміжних освітніх програм, які можуть не бути частиною офіційних державних програм, а надаватися на вимогу у рамках додаткових дисциплін Вишів.

Апробація матеріалів роботи здійснювалася під час постійно діючих науково-методологічних семінарів кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності, кафедри всесвітньої історії та методології науки, у виступах на конференціях ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», на ряді міжнародних та загальноукраїнських конференцій, науково-практичних семінарів університетів України: «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання» (Одеса, 2014, 2018), «Історіосфера» (Одеса, 2015, 2016, 2017, 2018), «Релігія, релігійність, філософія і гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний і інтернаціональний аспекти» (Рубіжне-Харків-Київ-Житомир-Баку-Ніш-Зелена Гура, 2014), «Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти» (Рубіжне-Харків-Київ-Житомир-Баку-Ніш-Зелена Гура, 2015), Всеукраїнської інтернет-конференції молодих учених та студентів «Актуальні питання соціально-філософської думки» (Одеса, 2014, 2015).

Публікації. Загальний зміст та висновки кваліфікаційного дослідження відображені у 18 публікаціях без співавторів. У тому числі – 5 статей в спеціалізованих фахових виданнях, зареєстрованих у МОН України; 1 стаття у науковому виданні іншої держави; 1 – у наукометричному виданні за фахом; 11 – тези та матеріали конференцій.

Структура і обсяг дисертації. Структура роботи зумовлена її метою та завданнями, об'єктом та предметом дослідження, визначеними у процесі науково-теоретичної розробки обраної теми. Робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'яти підрозділів, висновків та списку посилань. Робота викладена на 235 сторінках основного тексту та 10 сторінках додатків, список посилань нараховує 224 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі дано обґрунтування актуальності проблематики дослідження, її зв'язок с науково-дослідними темами; були визначені мета, задачі, об'єкт та предмет, методологія дослідження; розкрито та конкретизовано новизну та практичну значущість отриманих результатів, їх апробацію, наведено структуру та обсяг роботи.

У першому розділі «Сучасні молодь, стан і розвиток наприкінці ХХ – у перших десятиліттях ХХІ століття» було розглянуто молодь як відкриту соціальну та соціокультурну систему, що існує у суспільних відносинах.

Визначення молоді як специфічного етапу життєвого циклу людини дає основний напрям для актуального розуміння її ролі у сучасній концепції розвитку світу, у формуванні гнучких суспільних структур. Перехідний характер цій соціальної групи, якій притаманні риси попереднього періоду, і у той же час формуються риси майбутніх соціальних груп, надає їй постійні зміни. Вони для

молодих людей є необхідним пристосуванням до нових обставин, до власної нової позиції в соціальній структурі, яка сама до того ж має тенденції до змін.

У першому підрозділі *«Молодь як предмет дослідження соціальної філософії»* дано авторське визначення поняття «молодь» та його обґрунтування у контексті відкритості соціально-культурної системи, що уможливило вивчення переходу від залежності до самостійності молоді як історичного (хронологічного) процесу, та як просторового та феноменального явища. Також поняття «молодь» було розглянуто у соціально-філософському контексті, де вона виступає як об'єктом, так і суб'єктом різноманітних соціальних процесів, складовою частиною суспільства, яка стихійно та швидко розвивається, що викликає невизначеність та хаос для будь-яких соціальних груп. При зростанні невизначеності молодь змушена застосовувати нові стихійні адаптаційні стратегії, які засновані не на власному досвіді молодих людей в силу його відсутності, а на інтуїтивних пошуках рішення, динамічних змінах, діалектиці розвитку. Складовими частинами цих стратегій стають такі соціально-філософські аспекти, як соціалізація, ідентичність, самореалізація, соціальна мобільність, соціальний і професійний потенціал, що визначають глибину, широту, цілісність, стійкість і безперервність адаптаційного процесу молодих людей.

Другий підрозділ *«Форми соціалізації молоді та її ціннісні орієнтації»* містить матеріали щодо особливості розвитку молоді у суспільстві, тобто соціалізація та ціннісні орієнтації, які стають одним з компонентів інтеграції індивідів у соціальне середовище, через системність, взаємопов'язаність, стійкість, що дозволяє кожному з молодих людей та дівчат усвідомити свої цілі та способи їх досягнення, що формує соціальну активність індивідів, дозволяє їм орієнтуватися у власному соціальному оточенні, впливати на суспільство, змінювати себе і довкілля у пошуку своєї дійсності. У процесі інтеграції в соціальне середовище індивід опановує соціальні норми, правила, цінності, знання, навички, що дозволяють йому повноцінно функціонувати в суспільстві, і, що важливо для системи філософських знань, – це включення особистості в систему соціальних відносин. А соціалізація була і є різнобічним і структурованим процесом, в рамках якого формуються її різні види і типи, а також складається унікальна структура внутрішніх взаємопов'язаних елементів. В розділі розглянуті первинна, вторинна варіанти соціалізації, її основні напрямки: поло-рольова, соціально-побутова, професійно-трудова, субкультурна-групова, а також види соціалізації – десоціалізація і ресоціалізація.

Встановлено, що соціалізація є процесом входження у соціальне середовище, яке здійснюється завдяки особистим властивостям індивіда, котрі ми розглядаємо як цінності, тобто значущі об'єкти та явища, до яких індивіди прагнуть у той же час демонструючи основні засоби їхнього досягнення. Ми визначаємо ціннісні орієнтації як магістральну вісь свідомості, що забезпечує стійкість особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності та виражається у скеруванні потреб та інтересів. Вони є індивідуальною формою соціальних установок, які здійснюють регуляцію діяльності особистості і позначають стратегічні життєві цілі і загальні світоглядні орієнтири.

Третій підрозділ *«Самоідентифікація та соціальна активність сучасної молоді в контексті визначення її професійної мобільності»* має головним проаналізувати насамперед характерні риси молоді – індивідуалізм, прагматизм, прагнення до незалежності, нехтування традиціями, а також характерні риси соціального середовища молоді – космополітизм, глобалізм, контекстуальність думок та суджень. Ціннісна свідомість молоді виступає як чинник, що відображає на когнітивному рівні специфіку соціальної адаптації як процесу, і саме це впливає на характер соціальної структури, що впливає на актуалізацію ціннісних орієнтацій як невід’ємний складник, створюючи складну відкриту систему, де поточні ціннісні орієнтації молоді являються соціальними константами, які залежні від навколишнього соціально-економічного середовища та легко змінюються під тиском обставин. Але цінності постмодернізму трохи швидше засвоюються молоддю, ніж старшим поколінням, складаючи можливості для попереднього розвитку всього соціального середовища, саме молодь виступає у суспільстві, як ресурс для демографічного, соціально-економічного, культурного якщо не процвітання, то розвитку суспільства.

Самоідентифікація молодих людей у кінці ХХ – на початку ХХІ століття позначає цінності, що мають значущість для сталого розвитку суспільства та забезпечують одночасно індивіда потребами, інтересами, мотивацією, а також формують напрям і ресурси для його подальшого розвитку. У розділі розглянути типологія та джерела формування самоідентифікації, а саме, статево та біологічні, етнічні характеристики; територіальні джерела, що визначають місце проживання індивіда і його особливості; культурні джерела (мовні, етнічні, релігійні та інші), пов'язані з формуванням духовного простору для індивіда, групи, суспільства у цілому. А також важливі для нашого дослідження чинники професійної діяльності – робота, професія, посада, професійне оточення, галузь діяльності, рівень споживання, ставлення до власності і т.п.

У другому розділі **«Теоретико-методологічні основи дослідження професійної мобільності молоді»** проводиться аналіз методологічних аспектів професійної діяльності мобільності молоді, була висвітлена проблематика особливостей формування професійної самоідентифікації серед молоді, вплив ціннісних орієнтацій на цей процес, особливості професійного вибору та самовизначення. Була розроблена хронологія дослідження професійної мобільності молоді в ХХ-ХХІ столітті, з використанням філософських розробок вітчизняних і зарубіжних авторів, а також позначені зміни поточних парадигм усього суспільства, яке стає місцем для розвитку нових динамічних форм суспільної структури, що відображено у формуванні «гнучкого» суспільства.

Перший підрозділ *«Методологія дослідження професійної мобільності молоді»*, де у рамках дослідження методологічного підґрунтя було встановлено, що вивчення освітлюваної проблематики в ХХ-ХХІ століттях дало можливість побачити численні особливості формування професійної самоідентифікації серед молоді, вплив ціннісних орієнтацій на цей процес, а також особливості професійного вибору в умовах гнучкого суспільства. Системна аналітична рефлексія, діалектичний, критичний, та соціокультурний підходи дозволяють в

поточній ситуації еволюційного розвитку суспільства визначити соціально-філософські аспекти професійного самовизначення молодих людей в Україні.

В якості методологічної бази дослідження авторкою на протязі всієї роботи були використані наступні методи – об'єктивності, всебічності та системності. На етапі формулювання висновків та під час комплексного дослідження професійної мобільності у соціально-філософському ракурсі були використані: метод аналітичного абстрагування, метод аналогії, метод сходження від абстрактного до конкретного, методи аналізу та синтезу. Для встановлення спільних властивостей явищ професійної мобільності та професійного вибору, понять гнучкого суспільства та глобалізації були застосовані методи узагальнення та індукції. Протягом дослідженні були використані структурний та системний метод, які дозволили зробити повноцінний аналіз основних компонентів професійної мобільності, сформувані авторське визначення використаних понять та позначити сучасні тенденції розвитку суспільства.

У другому підрозділі *«Особливості формування професійного вибору в умовах розвитку гнучкого суспільства»* відзначається, що розвиток особистості у молодому віці цілком та повністю залежить від соціалізації, ціннісних орієнтацій, соціальної активності, індивідуалізації та професійної самоідентифікації кожного індивіду. Філософське розуміння людської праці полягає в розкритті особистістю своїх здібностей, надбанні корисних навичок, поповненні та збагаченні знань. У процесі праці людина створює матеріальні і духовні цінності, що становлять основу цивілізації. Для сучасного ринку праці та індивідів, що перебувають на ньому, характерна висока адаптивність, причиною якої є високий темп розвитку інтелектуальної сфери і еволюційний характер праці. Це виявляється у створенні нових ідей, вдосконаленні знарядь праці, продуктів виробництва, появі нових видів матеріалів, енергії, прогресивних технологій, що спричиняє зростання і розвиток людських потреб. Розгляд трудової діяльності, процесів організації праці, ціннісних орієнтацій, прогнозування та управління ними, – все це основні напрями для подальшого аналізу праці і зайнятості в соціальній філософії.

Це підтверджує теоретичні висновки сучасних авторів, але ж сучасність лише намітила тенденції розвитку соціальних структур у суспільстві, розвиток якого стає непередбачуваним, хаотичним, гнучким. Тому ми визначаємо сучасне гнучке суспільство як соціокультурну спільність, в якій висока інтенсивність науково-технічної революції призводить до різновекторних за своєю суттю соціальних явищ: з одного боку – втрати людиною контролю за більшістю соціальних процесів, в результаті чого зростає персоналізована невизначеність, з другого – якісне зростання та ушвидшення професійної соціалізації, соціальної активності та соціальної адаптованості індивіда.

Третій підрозділ *«Соціально-філософські аспекти професійного самовизначення молодих людей»* покликаний розкрити особливості професійного вибору, коли молодь виявляє адаптаційні властивості своєї індивідуальності, використовуючи мобільність для зміни професійної діяльності, кар'єрного зростання, задоволення індивідуальних запитів, таких як комфортний спосіб життя, можливість управління вільним часом, кар'єрою, додатковим навчанням. Таким чином, молодь індивідуально обирає власний спосіб професійної

мобільності (кар'єрі), спираючись на індивідуальні цінності, їх адаптацію до суспільства та подальшу інтеріоризацію суспільних відносин. Сьогодні це виглядає таким чином: ставлення до праці у молодих людей є суто прагматичним тобто і юнаки і дівчата приділяють набагато більше уваги процесу організації своєї професійної діяльності, а не отриманням результату. Професія не є для них основною сферою вкладення своєї активності і джерелом задоволення власних потреб, а тільки частини з них. Ставлення до професійної діяльності поступово еволюціонує від байдужості до двох полярних напрямів – професійної кар'єри і сім'ї, але кількість юнаків і дівчат, які вважають за краще професійну кар'єру, значно зростає. Також необхідно розглядати професійну діяльність як одну з основних потреб молодих людей, навіть ними і не визнану, але чітко окреслену в їхньому житті.

У третьому розділі **«Професійна мобільність молодіжної субкультури сучасного українського суспільства»** розглянута саме професійна мобільність в умовах сучасного світу, яка нарівні з науково-технічним прогресом та глобалізацією, стає чинником, що впливає на трансформацію суспільної структури. Під професійною мобільністю ми розуміємо зміну індивідом або групою індивідів займаного місця (соціальної позиції) у професійній ієрархії суспільства.

Перший підрозділ *«Структура професійної мобільності сучасної молоді в Україні»* містить детальний опис складових частин процесу професійної мобільності, як поодиноці, так і у складі групи, коли кожний індивід має можливість своїх власних професійних змін, провідних до змін суспільства. До того ж професійна мобільність полягає в інтегративній властивості особистості, що дозволяє індивіду виконувати соціально ціннісні функції у суспільстві, а, саме, інформаційно-комунікативну, аналітико-конструктивну, формуюче-розвиваючу, діяльнісно-регулятивну. Саме вони забезпечують дію механізмів, спрямовану у одному єдиному напрямку – формуванні професійної мобільності індивіда, яку ми бачимо в єдності чотирьох структурних компонентів, мотиваційно-ціннісному, когнітивному, комунікативному та рефлексивному. Саме вони формують індивідуальні якості особистості, які вступають в конфлікт з умовами соціального середовища тобто, неможливістю отримати бажане, перебуваючи в сьогоденному стані. Для досягнення необхідного результату індивіди готові змінити своє місце в соціальній структурі суспільства, перемістившись в інший професійний шар, тобто здійснити акт професійної мобільності.

У другому підрозділі *«Формування гнучкого суспільства як результат розвитку професійної мобільності молоді»* містить аналіз професійної мобільності у контексті еволюції суспільства, яке стає дуже мінливим, хаотичним, непередбачуваним. Завдяки цьому отримання досвіду, навичок, успадкування втрачають свою корисність, індивіду стає потрібним не знання та досвід, а вміння пристосовуватися до змін або керувати ними в своїх інтересах, що є ще одним проявом індивідуальності. Гнучке суспільство розвиваючись шляхом проб і помилок, генерує ці суперечності та ризики. Характерні йому неспрямованість, несподіваність, непередбачуваність змін, з постійною короткостроковістю та безперервністю, значно обмежує ресурси (і матеріальні, і нематеріальні)

особистості, а індивіди змушені враховувати і справлятися з цим, адаптуючись до цього.

Третій підрозділ *«Сутність та специфіка розвитку професійної мобільності молодіжної субкультури в сучасному українському суспільстві»* розкриває різноманітні економічні, соціальні, культурні причини перетворень суспільства взагалі та кожного індивіда. Це технологічні новації, що обумовлюють одночасно появу нових сфер економічної активності та відмирання застарілих галузей промисловості, переорієнтацію виробництва, їх безперечно супроводжують соціальні та культурні новації, що потребує зміни всієї парадигми професійної діяльності, професійної перекваліфікації. Невизначеність характерна для сучасного суспільства найяскравіше проявляється у сфері професійної діяльності і наступної за нею соціальної структури, яка сьогодні є похідною від професійної зайнятості. Професійна мобільність стає більш варіативна, хоча консервативні прояви «життя в одній професії» продовжують існувати, особливо, коли мова йде про професії в один момент. Гнучке суспільство пропонує не робити остаточний професійний вибір взагалі і назавжди, залишивши індивіду місце для потенційних змін. Глобалізація, відкритість кордонів, наявність нових способів комунікацій уможливили організацію професійної діяльності поза прив'язкою до певної географічної локації, певного місця роботи, певного способу професійної поведінки (в т.ч. і мови професійного спілкування).

Таким чином, швидкість змін у науково-технічній галузі є джерелом трансформаційної кризи професійної ідентичності та процесу професійної самоідентифікації впродовж усього періоду професійної кар'єри молодими людьми.

ВИСНОВКИ

У висновках кваліфікаційної роботи проводиться теоретичне узагальнення та пропонується нове вирішення наукової задачі – теоретичне осмислення явища професійної мобільності молоді та змін, які тривають у суспільстві завдяки науково-технічній революції та створення практичних рекомендацій, які допоможуть пом'якшити та зробити більш соціально-релевантним процес адаптації професійної мобільності молоді.

Проведене дослідження дає підстави зробити наступні висновки.

1. Молодь, як особа соціальна група, наявна в будь-якому географічному середовищі знаходиться на стадії перехідності від залежності до самостійності, до того ж одна з виконуваних нею в суспільстві функцій, інноваційна, робить саме цю соціальну групу осередком змін для всього суспільства. Молодь є відкритою соціокультурною системою, що органічно включена у різноманітні взаємодії та взаємозв'язки з іншою частиною суспільства. Ці взаємозв'язки існують у суспільних відносинах, залишаючись при цьому як об'єктом, так і суб'єктом таких соціальних процесів, як соціалізація, адаптація, виховання, освіта, до того ж молоді люди віддають свій потенціал, створюють власний досвід та роблять динамічний розвиток суспільства суб'єктом суспільних відносин.

2. Розвиток особистості у молодому віці цілком та повністю залежить від соціалізації, як найважливішого чиннику розвитку особистості та соціуму у тісній

взаємній обумовленості. Динаміка розвитку ціннісних орієнтацій, яка відображена у системі інтеграції індивідів у соціальне середовище, демонструє системність, взаємопов'язаність, стійкість цього процесу, який дозволяє кожному з молодих людей у процесі усвідомити свої цілі та вибору способів їх втілення. Сучасна соціалізація поступово відходить від традиційної сімейної та освітньої системи в бік соціальних мереж, найближчого оточення і засобів масової інформації, втілюючи їх, величезною інноваційністю та гнучкістю. Це забезпечує молодим людям максимально можливу незалежність у власному професійному пошуку і наближає їх до ринку, його тенденцій і дає можливість переживати власну професійну адаптацію будучи повністю залученими в побудову відносин в соціальних групах зокрема та у суспільстві в цілому. Швидкість змін сучасного суспільства продовжує рости і адаптація до них, їх інтенсивності та спрямованості вимагає від молодих людей постійно знаходитися в процесі соціалізації, вже звичайно вторинної, але не менш напруженою ніж первинна. Це нівелює вчорашній досвід і виводить на перше місце здатність молодих людей не тільки швидко освоювати нові знання і вміння, а й продукувати (конструювати) їх, переживаючи послідовну інтеріоризацію.

3. Усі репрезентації соціальності індивіду, навіть трансформовані сучасним суспільством, демонструють рівень соціальної активності молоді. Інтенсивність її зв'язку з суспільством, рівень перетворення особистості в суб'єкт соціальних відносин та, звичайно, її прояві у вигляді трудової, професійної, культурної активності, ми знаходимо зумовленими факторами, як суб'єктивними, тобто самими молодими людьми та їх самоідентифікацією, так і об'єктивними, що наповнені соціальним, економічним та культурним сенсом. Прояви соціальної активності в силу вікового інтересу молоді до становлення власної трудової діяльності та професійної мобільності формують цілу низку поведінкових стратегій, а саме, уникнення відповідальності та перевагу короткострокових результатів довгостроковим.

4. Характерними рисами світогляду та самоідентифікації молодих людей визначається індивідуалізм, прагматизм, прагнення до незалежності, нехтування традиціями, хоча фактична залежність у судженнях від соціального оточення, космополітизм, глобалізм, контекстуальність думок та суджень також присутня. Поточні ціннісні орієнтації молоді являються соціальними константами, які залежні від навколишнього соціально-економічного середовища та легко змінюються під тиском обставин. Але ж професійна самоідентифікація охоплює динамічні, процесуальні аспекти формування ідентичності, висвітлюючи різні соціально-філософські аспекти, а, саме професійне самовизначення, здійснення професійного вибору, процес навчання, професійне становлення особистості, ідентифікацію з обраною професією, процес професійного функціонування, та як результат успішної діяльності – професійну мобільність та професійний розвиток.

5. З точки зору суспільного розвитку в цілому, професійне самовизначення індивіду, це визначення самого себе щодо обраних у суспільстві критеріїв професіоналізму та знаходження особистих смислів у обраної професійної діяльності, які у вигляді розвитку самосвідомості, формуванні системи ціннісних орієнтацій, моделюванні свого майбутнього, побудові еталонів у вигляді

ідеального образу професіонала створюють можливості для успішного самовизначення молоді у процесі побудови власної професійної кар'єри.

6. Професійна самоідентифікація, як самоусвідомлення особистості в процесі набуття та реалізації професійної діяльності має декілька особливих факторів, а саме, сім'ю та сімейні традиції, шкільна, позашкільна та професійна освіта, а також соціокультурний контекст, які формують професійну ідентичність. Цей неоднорідний цілком об'єктивний комплекс причин передбачає революційні політичні та економічні перетворення, соціально-політичну трансформацію суспільства, економічної моделі та структури розподілу праці, які обов'язково відіб'ються на професійної діяльності молоді.

7. В наслідок соціальної ситуації молоді люди на ринку праці вибирають творчі професії та посадову кар'єру, які забезпечують їм комфортний спосіб життя, при цьому вони згодні на підвищену відповідальність, позаурочну роботу, додатковий заробіток, але це не повинне викликати негативні емоції та і залишати можливість управління вільним часом, кар'єрою, додатковим навчанням. Професійна діяльність перестає бути єдино можливим вибором сенсу життя, тепер молоді люди вибирають набори можливих варіантів професійної діяльності, що дозволяє їм зберегти незалежність і завжди залишатися мобільними. Це прагнення шукати більш комфортні умови змушує економіку, соціальну та культурну сферу враховувати поточні і майбутні варіанти розвитку, тим самим ускладнюючи і розгойдуючи нестабільне суспільство.

8. Молоді люди щодо професійної мобільності виявляють гнучкі адаптаційні властивості своєї індивідуальності, а також збільшення індивідуалізації кожної молодої людини, зростання і розвиток власних здібностей і талантів, використання їх у професійній діяльності, а також потужний вплив вибору професії і праці на формування і соціалізацію власне індивіда. Молоді люди готові використовувати мобільність для зміни професійної діяльності, кар'єрного зростання, задоволення індивідуальних запитів. Молодь обирає власний спосіб професійного і кар'єрного росту, ґрунтуючись на індивідуальних цінностях, їх адаптації та подальшій інтеріоризації.

9. Сутній зміст професійної мобільності молоді у сучасності стає все більш системним і всеосяжним, і це вимагає рефлексії щодо постійного потоку змін, які ініційований як молодими людьми, так і соціальною структурою в яку вони становлять. Професійна мобільність молоді, як зміна ними займаної професійної позиції, поодинці або в складі групи, у соціальної ієрархії суспільства веде до більш масштабним змін суспільства, яке трансформує не тільки власну структуру а й принципи її формування. У соціально-філософському контексті професійна мобільність передбачає як її наслідок прояв феноменів адаптації та інтеріоризації, які демонструють механізм взаємообумовлених зв'язків індивіда і суспільства. У той же час молодь через систему цінностей та пережиту ними соціалізацію, формує спільноти і соціальні групи, відмінні від наявних у суспільстві. Ці спільноти і групи є більш мобільними, гнучкими, активними.

10. Професійна мобільність молоді у соціально-філософському контексті має тенденцію постійних змін, які ведуть до подальшої еволюції суспільства – воно стає все більш і більш хитким і хаотичним, непередбачуваним у своїх проявах і

варіаціях розвитку. Компоненти структури професійної мобільності відображають її внутрішню єдність і зовнішню взаємодію, яка спрямоване на формування адекватної професійної позиції індивіда, підкреслюючи його мобілізаційні можливості – мотивацію, професійні навички і знання, соціальні контекстуальні зв'язки та, звичайно, рефлексію, що випливає з цього, яка цілком і повністю пов'язана з самопроявом індивіда – його здібностями до самореалізації, професійним самовираженням, здатністю транслювати свої професійні цінності на оточуючих.

11. Поточний хід осмислення проблематики трансформації молодіжної поведінки у професійній сфері вимагає постійної системної філософської рефлексії до аналізу можливих перспектив розвитку суспільної соціальної структури, яка стає як результатом цих трансформацій, так і полем яке ініціює зміни в поведінці молодих людей при побудові своєї професійної кар'єри.

12. Молодь, як інноваційна соціальна група формує нове специфічне ставлення до професійної діяльності, де все економічні та соціокультурні чинники знаходять відбиток у феномені професійної мобільності, яка є однією з причин для існування "гнучкого" суспільства, принципами якого є непередбачуваність, постійність змін, короткостроковість будь-яких соціокультурних ініціатив, прискорення інформаційних і технологічних процесів. Суспільство ризику та постійних непередбачуваних змін трактується як результат науково-технічного прогресу і адаптації соціального життя до темпу і якості цих змін.

13. Визначене, що гнучке суспільство характеризується високим темпом розвитку науково-технічної революції, зростанням персоналізованої невизначеності та хаосу, які змушують індивіда відмовитися від досягнення перспективних цілей для отримання короткострокових результатів. Його основні ознаки це: втрата людиною контролю над більшістю соціальних процесів, зростаюча в зв'язку з цим невизначеність і прогресуюча незахищеність особистості перед обличчям неконтрольованих нею змін, прагнення людини відмовитися від досягнення перспективних цілей заради отримання негайних результатів, що в остаточному підсумку призводить до дезінтеграції соціального та індивідуального життя, що формує хаос, суспільну гнучкість, невизначеність, ризикованість. Разом з тим сучасне суспільство ризику веде до якісного зростання та прискорення професійної соціалізації, соціальної активності та соціальної адаптованості індивіда, нарощує рефлексивність стосовно власної ідентичності, її вибору та зміни, що стає можливим протягом всього життя.

Основні положення дисертації викладено у публікаціях:

Статті у наукових фахових виданнях, зареєстрованих МОН України:

1. Интергенерационная мобильность в социально-философских исследованиях в конце XX – начале XXI века. // Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2015. №1 (63). с.120-127.

2. Основные этапы изучения социальной мобильности в социальной философии XX-XXI веков // Актуальні проблеми філософії та соціології. Одеса : національний університет «Одеська юридична академія». 2016. вип.9. с.110-113.

3. Оцінка стану та перспективи розвитку професійної мобільності молодіжної субкультури у сучасному українському суспільстві // Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2016, №4 (70). с.58-72.

4. Изменение роли личности и социальной структуры в современных философских концепциях // Грані. Науково-теоретичний альманах. Дніпро, 2017. том. 20, №9. с.23-28.

5. Профессиональная мобильность молодежи в условиях формирования гибкого общества в Украине: социально-философский анализ // Наукове пізнання: методологія та технологія. Одеса, 2018. вип.2(41). с.95-101.

Статті у наукометричних міжнародних виданнях:

6. Отношение к труду и профессиональной деятельности молодых людей в конце XX - первых десятилетиях XXI вв. // Гілея. Науковий вісник, збірник наукових праць. Київ, 2016. вип.109 (№6). с.94-99.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів кваліфікаційної роботи:

7. Трансформація розуміння економічного базису соціальної структури в сучасній соціальній філософії // Матеріали II Міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання». Одеса: ПНПУ, 2014. с.57-59.

8. Процеси соціальної адаптації молодіжності до поточного стану суспільства через професійну мобільність на прикладі досліджень, проведених в Чеській народній республіці та на півдні України // Матеріали Всеукраїнської інтернет-конференції молодих учених та студентів «Актуальні питання соціально-філософської думки». Одеса: ПНПУ, 2014. с.53-55.

9. Трансформація відносин до праці та професійної діяльності у студентів одеських ВУЗів в кінці XX – початку XXI століття // Релігія, релігійність, філософія і гуманітаристика у сучасному інформаційному просторі: національний і міжнародний аспекти. Збірник наукових праць (за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції). Рубіжне-Харків-Київ-Житомир-Баку-Ніш-Зелена Гура, 2014. с.89-92.

10. Выбор профессии и влияние семьи // Історіосфера. Матеріали десятої наукової конференції викладачів, студентів, магістрів, аспірантів та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса: ПНПУ, 2015. с.31-33.

11. Когда, с кем и какую профессию выбирает современная молодежь // Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та міжнародний аспекти. Збірник наукових праць (за матеріалами X Міжнародної науково-практичної конференції від 30-31 травня 2015 р.). Рубіжне-Харків-Київ-Житомир-Баку-Ніш-Зелена Гура, 2015. с.33-36.

12. Соціальна структура суспільства та особистісні орієнтації індивідів в процесі радикальних соціальних змін в Східній Європі в кінці XX – початку XXI вв. // Людське співтовариство: актуальні питання наукових

досліджень. Збірник тез наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2016. с.73-75.

13. Труд и профессиональная занятость как один из феноменов социального развития // *Історіосфера*. Матеріали одинадцятої наукової конференції викладачів, студентів, магістрів, аспірантів та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса: ПНПУ, 2016. с.30-32.

14. Отражение концепции «гибкого» общества Зигмунда Баумана в современных исследованиях молодежных ценностей // *Історіосфера*. Матеріали дванадцятої наукової конференції викладачів, студентів, магістрів, аспірантів та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса: ПНПУ, 2017. с.42-47.

15. Соціалізація молоді: соціально-філософські аспекти сучасного прочитання // *Історіосфера*. Матеріали тринадцятої наукової конференції викладачів, студентів, магістрів, аспірантів та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Одеса: ПНПУ, 2018. с.54-57.

16. Динамика изменений профессиональных ценностей молодых людей - социально-философские аспекты // Матеріали IV міжнародної наукової конференції «Методологія та технологія сучасного філософського пізнання». Одеса: ПНПУ, 2018. с. 72-75.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати кваліфікаційної роботи:

17. Особенности изучения социальной мобильности в отечественной историографии XX – XXI веков // *Пріоритети сучасних суспільних наук в трансформаційних умовах*. Львів, 2015. с.30-33.

18. Ціннісні орієнтації молоді в полі філософської рефлексії // *Evropsky filozoficky a historicky diskurz*. Praha: Berostav druzstvo, 2016, svazek 2, vidani 4. с.62-69.

АНОТАЦІЯ

Сайфудінова О. В. Професійна мобільність молоді в умовах формування гнучкого суспільства в Україні: соціально-філософський аналіз. – На правах рукопису.

Кваліфікаційна наукова праця на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний інститут імені К. Д. Ушинського – Одеса, 2019.

Робота присвячена соціально-філософському аналізу професійної мобільності молоді в умовах формування гнучкого суспільства в сучасній Україні. Автор досліджує сучасні тенденції розвитку професійної мобільності молодих людей в умовах постійних змін суспільного середовища, розглядаючи в ході дослідження молодь, її професійну соціалізацію, зумовлені самоідентифікацією,

професійним вибором та соціальною активністю. Розглянути в роботі особливості професійного самовизначення, формування професійного вибору, професійної мобільності молоді стають однією з підстав для визначення ролі молодіжної субкультури в сучасному українському суспільстві. Виділяються специфічні особливості формування професійного вибору, який стає основою для визначення самовизначення молоді в структурі професійної діяльності. У роботі досліджуються поняття «молодь», «соціалізація», «професійна мобільність», «професійна самоідентифікація». Здійснюється аналіз різноманітних підходів до розгляду професійної мобільності у контексті формування гнучкого суспільства в Україні.

Перспективи дослідження теми пов'язані з важливістю розгляду сучасних тенденцій розвитку поведінки молодих людей у процесі професійного вибору, адаптації, професійної мобільності та зміни їх видів, форм, способів, які в першу чергу залежать від соціокультурного розвитку суспільства. Починаючи з кінця ХХ ст. темпи розвитку науково-технічного прогресу практично звели нанівець досвід, професійну компетенцію, відповідальність протиставивши цьому швидкість адаптації до нових умов, можливість використовувати свої таланти та здібності, а також інтерес до можливої професійної діяльності. Таким чином, саме суспільство, яке і так є нестабільним та непередбачуваним, зазнає дуже потужний соціокультурний вплив з боку молоді, яка за своїм соціальним становищем є найбільш активної та впливової, формуюче суспільство іншого типу – гнучке та мінливе. Сучасне суспільство провокує невизначеність і незахищеність особистості, але також воно дає поштовх для підвищення соціальної активності та соціалізації молоді, та як результат цього, формує новітній вигляд молоді на її власну професійну мобільність у сучасному суспільстві.

Ключові слова: молодь, професійний вибір, професійна соціалізація, соціальна адаптація, праця, професійна мобільність, професійна самоідентифікація, гнучке суспільство.

SUMMARY

Saifudinova O.V. Professional mobility of youth in the conditions of formation of flexible society in Ukraine: social and philosophical analysis. - Qualification scientific work as the manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Philosophical Sciences (Ph.D.). Specialization 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History. South Ukrainian National Pedagogical University named K. D. Ushynsky. – Odessa, 2019.

The work is devoted to social and philosophical analysis of professional mobility of young people in the conditions of formation of a flexible society in modern Ukraine. The author explores the current tendencies of development of professional mobility of young people in the conditions of constant changes of the social environment, considering in the course of the research youth, its professional socialization, caused by self-identification, professional choice and social activity. To consider in the work features of professional self-determination, formation of professional choice, professional mobility of young people become one of the grounds for determining the

role of the youth subculture in modern Ukrainian society. The specific features of the formation of professional choice, which becomes the basis for determining the self-determination of young people in the structure of professional activity, are distinguished. The concepts of "youth", "socialization", "professional mobility", "professional self-identification" are explored. Various approaches to the consideration of professional mobility in the context of the formation of a flexible society in Ukraine are analyzed.

It is established that young people, as a social group, are in the stage of transition to independence, performs numerous functions in society, of which the innovative becomes the most significant for this research, since it is young people who are the center of change for the whole society. Youth is involved in the various interactions and interconnections existing in public relations, and is also the object and subject of such social processes as socialization, adaptation, education, education, forming a particularly unique socio-cultural system. To assess the nature of the system, the image of the system of integration in the social environment, show the systematic nature of the process, the process of understanding that people are young and old.

It is noted that young people's self-identification is also dependent on the social environment, economic environment and characterized by cosmopolitanism, globalism, as well as pragmatism and individualism, which define a context different from other social groups, enabling young people to learn and produce change at a much higher rate. your social group. Unlike the above, professional self-identification of individuals is influenced by closer social groups – family and friends, educational process, specific socio-cultural and socio-political context. The flexible adaptive properties of individuality, the process of increasing the individualization of young people, the growth and development of social characteristics are investigated. It shows how young people use mobility to change careers, careers, based on individual values, their adaptation and further internalization.

The author demonstrates the attitude to professional mobility in the modern world as a change in the youth occupied position, alone or as a group, in the social hierarchy of society, which leads to changes in the social environment, which transforms its own structure, principles of its formation. It is noted that in the socio-philosophical context, professional mobility implies the manifestation of the phenomena of adaptation and internalization, which are interrelated processes, involving the individual and society in the process of change. Youth, for their part, through a system of values and the experience they have undergone for socialization, form communities and social groups, which are characterized by greater mobility, flexibility, and activity.

The problems of transformational changes that allow society to evolve towards more and more variability, unpredictability, chaos are considered, forming a new kind of society in which personalized uncertainty and chaos grow, which, on the one hand, force the individual to abandon prospects short-term results, and secondly, increase the professional socialization of the individual, their social activity and social adaptation, which are extremely important to this investigation.

The prospects for the study of the topic are related to the importance of considering the current trends in the behavior of young people in the process of professional choice, adaptation, occupational mobility and changes in their types, forms, ways, which

primarily depend on socio-cultural development of society. Beginning in the late twentieth century, the pace of development of scientific and technological progress has virtually negated experience, professional competence, the responsibility of counteracting the speed of adaptation to new conditions, the opportunity to use their talents and abilities, as well as interest in possible professional activity. Thus, the very society, which is already unstable and unpredictable, undergoes a very powerful sociocultural influence on the part of young people, who by their social status are the most active and influential, shaping society of another type - flexible and changeable. Modern society provokes uncertainty and insecurity of the individual, but it also gives impetus to increase social activity and socialization of young people, and as a result, shapes the new look of young people on their own professional mobility in modern society.

Keywords: youth, professional choice, professional socialization, social adaptation, work, professional mobility, professional self-identification, flexible society.

Сайфудінова Олена Валеріївна

**ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ МОЛОДІ В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ ГНУЧКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ:
СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИХ АНАЛІЗ**

Автореферат

кваліфікаційної наукової праці на здобуття наукового ступеня
кандидата філософських наук

Віддруковано з оригінал-макету.

Підписано до друку _____ р. Формат 60x90/16.

Папір офсетний.

Гарн. «Times». Друк цифровий. Ум.-друк. арк. 0,9.

Наклад 120 примірників.